

Õiguskantsler

Peeter Ernits
peeter.ernits@riigikogu.ee

Teie 08.12.2022 nr

Meie 04.01.2023 nr 10-2/230007/2300056

Teabe tunnistamine asutusesiseseks kasutamiseks ja juurdepääsupiirangu tähtajad

Lugupeetud Riigikogu liige Peeter Ernits

Küsisite Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsleri 05.12.2022 kirjale AK-märke tegemise õigustatuse kohta. Samuti soovisite teada, kui palju on Eesti Vabariigis dokumente, millele kehtib 75-aastane juurdepääsupiirang, ning kas peaks hakkama dokumente saladuse loorist vabastama.

Tänan Teid küsimuste eest.

[Eesti Vabariigi Põhiseaduse](#) järgi on igalühel õigus vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused on kohustatud andma isiku nõudmisel informatsiooni oma tegevuse kohta. Juurdepääs ei laiene andmetele, mille väljaandmine on seadusega keelatud, ja eranditult asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud andmetele (põhiseaduse § 44 lõiked 1 ja 2).

Põhiosas tagab üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele avalikkuse ja igäühe juurdepääsu võimaluse [avaliku teabe seadus](#). Avaliku teabe seadus lähtub põhimõttest, et avaliku teabe avalikkus on reegel ja dokumentide asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamine erand (Riigikohtu halduskolleegiumi 18.04.2022 otsus asjas nr [3-20-1265](#), p 28).

Piiratud juurdepääsuga teabeks loetakse teavet, millele juurdepääs on seadusega kehtestatud korras piiratud. Asutuse juht võib seaduse alusel kehtestada teabele juurdepääsupiirangu, tunnistades teabe asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks (AvTS § 34). AvTS § 35 sätestab teabe asutusesiseseks tunnistamise alused, lähtuda saab üksnes neist. Juurdepääsupiirang ei kohaldu vahetult seaduse alusel, vaid juurdepääsupiirangu kehtestamine tuleb otsustada asutuse juhil (Riigikohtu halduskolleegiumi 18.04.2022 otsus asjas nr [3-20-1265](#), p 24; 10.09.2021 otsus asjas nr [3-19-2069](#), p 13).

Seaduse järgi tuleb asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tunnistada näiteks teave, mis sisaldab eriliiki isikuandmeid (varasemas sõnastuses delikaatseid isikuandmeid, e terviseandmeid jmt) või andmeid süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist (AvTS § 35 lg 1 p 11). Samuti tuleb asutusesiseseks kasutamiseks tunnistada teave, mis sisaldab

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

isikuandmeid, kui sellisele teabele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatumust (vt AvTS § 35 lg 1 p 12).

Asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud isikuandmeid sisaldavale teabele kehtib juurdepääsupiirang selle saamisest või dokumenteerimisest alates 75 aastat või isiku surmast alates 30 aastat, või kui surma ei ole võimalik tuvastada, siis 110 aastat, alates isiku sünnist. Need tähtajad on kirjas seaduses ja neid ei luba seadus asutuse juhil lühendada (AvTS § 40 lg 3). Kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus kaob, tuleb juurdepääsupiirang tunnistada kehtetuks (AvTS § 42 lg 1).

Teabe avalikustamise üle teeb järelevalvet Andmekaitse Inspeksioon (AvTS § 45 lg 1 p 1), mh on inspeksiooni ülesanne hinnata, kas teabele tohtis juurdepääsupiirangu kehtestada, kas selleks on kasutatud õiget seaduslikku alust ja määratud seaduslik tähtaeg. Teabele juurdepääsu alusetu piiramise korral saab inspeksioon teha ettekirjutuse rikkumise lõpetamiseks.

Vastused Teie küsimustele:

- 1) Haridus- ja Teadusministeeriumi 05.12.2022 kirjale kehtestatud juurdepääsupiirangu sisulisi põhjuseid saab avada ministeerium;
- 2) õiguskantsleril ei ole ega saa olla teavet, kui palju on erinevatel teabevaldajatel isikuandmeid sisaldavaid dokumente, millele kehtib juurdepääsupiirang 75-aastaks. Tõenäoliselt ei ole seesugust ülevaadet ka inspeksioonil ja ilmselt on mõistlik tagada teabe avalikustamise reegli täitmine koolituse ja järelevalve meetoditega;
- 3) kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus kaob (nt möödub inimese surmast 30 aastat), tuleb juurdepääsupiirang tunnistada kehtetuks.

Avalikkuse ja Riigikogu liikmete juurdepääsu asutusesiseseks kasutuseks tunnistatud teabele olen käsitlenud ka Riigikogu põhiseaduskomisjonile saadetud [30.11.2020 seisukohas](#) (nr 7-4/201588/2006648).

Töist ja tegusat uut aastat!

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristel Lekko 693 8443
Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee